

Република Србија
АПЕЛАЦИОНИ СУД У НОВОМ САДУ
Гж.3536/13
28. новембра 2013. године
Нови Сад

У ИМЕ НАРОДА!

Апелациони суд у Новом Саду, у већу судија Јелице Бојанић-Керкез, председника већа, Радославе Мађаров и Милене Ковачевић, чланова већа, у правној ствари тужиле **Љ. М.** из Б., са адресе С. за к. ж. т. љ., Београд, број, заступаној по пуномоћнику Д. С.-И., адвокату из Н. С., против тужених **I Р. Ђ.1, II Р. Ђ.2** и **III Љ. Ђ.**, сво троје из В., улица број ..., заступани по пуномоћнику И. Р., адвокату из Б. и **IV Д. М.** из С., број ..., ради накнаде штете, одлучујући о жалбама тужених на пресуду Основног суда у Новом Саду број П.59907/10 од 29. маја 2013. године, у седници већа одржаној 28. новембра 2013. године, донео је

ПРЕСУДУ

Жалбе **ОДБИЈА**, пресуду Основног суда у Новом Саду број П.59907/10 од 29. маја 2013. године у побијаном делу којим је усвојен тужбени захтев и одлучено о трошковима поступка **ПОТВРЂУЈЕ**.

Тужилци се не досуђују трошкови жалбеног поступка.

Образложење

Првостепеном пресудом обавезани су тужени да на име накнаде нематеријалне штете тужилци солидарно исплате укупан износ од 1.000.000,00 динара и то износ од 800.000,00 динара на име претрпљених душевних болова због повреде части, угледа, слободе, права личности и достојанства и износ од 200.000,00 динара на име претрпљеног страха, као и да јој накнаде парничне трошкове у износу од 327.375,00 динара, све износе са законском затезном каматом од пресуђења до исплате, у року од 15 дана под претњом извршења. Тужбени захтев одбијен је за износ од 400.000,00 динара по основу претрпљених душевних болова због повреде части, угледа, слободе, права личности и достојанства и за износ од 200.000,00 динара на име претрпљеног страха, као и за износ од 31.875,00 динара на име разлике трошкова поступка преко досуђеног, а до тражног износа. Одбијен је и захтев тужилце да буде ослобођена од плаћања судских такси у овој правној ствари.

Против ове пресуде у делу којим је усвојен тужбени захтев и одлучено о трошковима поступка благовремене жалбе изјавили су сви тужени.

Тужени од 1. до 3. реда жалбу изјављују путем пуномоћника, из свих законом предвиђених разлога. Предлажу да ожалбена пресуда буде укинута и предмет враћен првостепеном суду на поновно суђење.

Тужени 4. реда Д. М. жалбу изјављује лично. У њој изражава своју потпуну сагласност да тужилци накнади проузороковану штету и парничне трошкове, указујући при том овом суду да се налази на издржавању затворске казне и да нема имовине, са којих разлога предлаже да ожалбена пресуда буде преиначена на начин да његова

обавеза накнаде штете тужиљи буде замењена обавезом вршења друштвено корисног рада, којим радом и зарадом од тога би могао да удовољи новчаној обавези накнаде штете тужиљи.

Тужиља је дала одговор на жалбе са предлогом да оне буду одбијене као несоноване. Жалбене трошкове тражи.

Жалбе нису основане.

Испитавши првостепену пресуду у побијаном делу у границама жалбених разлога, као и по службеној дужности у смислу одредбе члана 372. став 2. ЗПП, овај суд налази да је првостепени суд без битних повреда одредаба парничног поступка из члана 361. ст.2. тач.1., 2., 5., 7. и 9. ЗПП, као и без повреде из тач.12. истог члана, на коју је жалбом тужених 1. до 3. реда указано, потпуно и правилно утврдио чињенично стање, на које је правилно применио материјално право, како у погледу одлуке о тужбеном захтеву, тако и у погледу одлуке о трошковима поступка.

Предмет спора је захтев тужиље за накнаду нематеријалне штете коју је претрпела као жртва кривичног дела трговине људима, за које су тужени оглашени кривим и осуђени правноснажном кривичном пресудом Вишег суда у Новом Саду број К.195/10 од 15.07.2010. године.

Тужиља, рођена године, детињство је провела живећи са мајком, млађом сестром и баком у М., где је завршила 6 разреда основне школе. Средина у којој је живела се према њој опходила на уобичајен начин, комшијски и пријатељски. Када је тужиља имала 6 месеци, родитељи су се развели. Са година, у време бомбардовања 1999. године, била је силована од стране старијег друга из школе. По завршетку шестог разреда основне школе, радила је непријављена у фабрици обуће у А., а од новембра године као конобарица у кафани у Т., где у децембру исте године упознаје тужену Љ. Ђ. и њеног зета, чију понуду да ради као конобарица у њиховој кафани „К.“ у В. је прихватила. Међутим, по доласку у ову кафану бива од стране трећетужене наведена да се бави проституцијом. Тада је имала свега ... година. Након почетног одбијања и неуспелих покушаја да побегне, изложена претњама прво и друготужених, отпочиње да се бави проституцијом и да под присилом конзумира алкохол јер су коктели наплаћивани од гостију по високим ценама. За проституисање јој није исплаћиван новац, већ само обезбеђивана храна и презервативи. У марту године успела је да побегне и врати се у породичну кућу у М., где је мајци испричала све што јој се догодило. У шеснаестој години тужиљин отац је покушао да са њом има сексуални однос, од када је са њим прекинула контакт. У јулу године тужиља је ступила у ванбрачну заједницу са Д. Ј., са којим је добила сина. Ова заједница је прекинута фебруара године када се тужиља, због тога што је била изложена породичном насиљу, вратила из Х. где је живела са ванбрачним супругом, у породичну кућу у М., с тим да је дете остало код оца. У априлу године тужиља у М. упознаје четвртотуженог Д. М., који јој обећава да ће је ангажовати као конобарицу у свом кафићу на Ш. у Н. С. и са њим долази у Н. С., али га напушта након неколико дана, јер је сазнала да је М. у контакту са трећетуженом Љ. Ђ. и да намерава да тужиљу врати код ње. По повратку у М., тужиљи је прво телефоном прећено да се одмах врати у кафану К., а потом је у мају исте године од стране тужених тамо насилно одведена и задржана до, када бива ослобођена због полицијске рације. Након тога три дана проводи у Сигурној кући у Б., а потом се враћа у М.. Све време добијала је претње од Ђ.. У мају године четвртотужени Д. М. долази у М. и насилним путем поновно одводи тужиљу у кафану „К.“. Потом тужиља бива приморана да се године уда за четвртотуженог, који брак је разведен године. Септембра..... године успела је да напусти тужене, од када је боравила у Сигурној кући у Б. све до јула године, у ком

периоду је ванредно довршила осмогодишње школовање. Због свих догађаја везаних за проституцију, била је изложена подсмеху средине.

Тужилца сада живи у новој средини, са новим супругом са којим је добила ћерку. Ново окружење се према њој пристојно и уобичајено опходи.

Интелектуално функционисање тужилце је у складу са годинама и едукативним нивоом, нису запажена психопатолошка испољавања, с тим да се због образовне запуштености сврстава у категорију испод просека.

У вези са предметним догађајима, а када је као малолетна уведена у проституисање и држана у стању заточеништва код тужених, тужилца је од децембра године трпела страх високог интензитета, који је као такав трајао две недеље, а потом регресира под утицајем конзумирања алкохола који осећај страха умањује на благ до средњи степен, у ком интензитету он траје у наредна три месеца све до бега од тужених, да би у наредних месец дана страх био благог интензитета и јављао се повремено као подсећање на трауматично искуство. Након поновног довођења у кафану „К.“ маја године, страх бива високог интензитета у прва 3-4 дана, а у наредна три месеца до одласка у Сигурну кућу благог до средњег интензитета. Током следећа два месеца страх је благог степена, при подсећању на трауматично искуство.

Као жртва трафикинга (трговине људима), којем је била изложена кривицом тужених, тужилца је претрпела душевне болове због повреде части, угледа, слободе, права личности и достојанства личности. Непосредно након првог доласка у „К.“ децембра године душевни болови бивају високог интензитета и трају две недеље, да би у наредна три месеца били средњег до високог интензитета континуирано. У наредном месецу тужилца трпи душевне болове средњег степена, а до поновног одласка у „К.“ маја болове благог до средњег интензитета. Приликом поновног доласка у ову кафану, душевни болови поново бивају високог интензитета у ком трају у првих недељу дана, потом у наредна три месеца бивају средњег интензитета све до момента одласка у Сигурну кућу, у следећа три месеца тужилца трпи душевне болове благог до средњег интензитета, а након тога болове благог степена који су актуелно присутни.

Пре догађаја везаних за предметни трафикинг, тужилцини контакти у средини у којој је живела били су уобичајени, комшијски и пријатељски. Након свих дешавања бива исмевана због свега што јој се догодило. Због тога се одселила у другу средину, која се према њој сада уобичајено односи.

Полазећи од наведених чињеница, те правноснажне кривичне пресуде Вишег суда у Новом Саду број К.195/10 од 15.07.2010. године којом су тужени Р1., Р2. и Љ. Ђ. оглашени кривима за кривично дело трговине људима из члана 388. ст.6. у вези става 3 и 1. КЗ РС, а тужени Д. М. за исто кривично дело за став 1. КЗ РС, несумњиво су тужени у обавези да тужилци, на основу одредби члана 154. тачка 1., 158. и 202. ЗОО, солидарно надокнаде штету коју је претрпела као лице према коме су тужени извршили кривично дело против достојанства личности и морала, и то у видовима и износима као у усвајајућем делу изреке ожалбене пресуде, како је то првостепени суд правилно нашао.

У светлу наведеног, неосновани су наводи жалбе тужених 1. до 3. реда којима се спори правилност овакве одлуке првостепеног суда.

Жалиоци прво указују на мањкавости за које тврде да доводе у питање правилност и законитост ожалбене пресуде, односно могућност њеног испитивања од стране овог суда у смислу тач.12. ст.2. чл.361. ЗПП. У том правцу указују да пресуда не садржи образложење зашто у спроведеном поступку тужени нису саслушани у својству

парничних странака, као и то да тужилца није могла бити саслушана у својству сведока, како је назначено у ожалбеној пресуди, већ само у својству парничне странке како прописује одредба чл.262. ЗПП.

Изнето жалбом остаје неутемељено имајући у виду садржину образложења ожалбене одлуке у којем је децидно наведено да са стране тужених њихово саслушање у овој парници није предложено на начин и у циљу утврђивања чињеница битних за пресуђење у смислу чл.262. ЗПП. Тужени су правноснажном пресудом кривичног суда оглашени кривима за кривично дело трговине људима учињено према тужилци, у погледу постојања ког кривичног дела и кривичне одговорности је парнични суд везан пресудом кривичног суда на основу чл.13. ЗПП. Стога је, имајући у виду наведено, основ грађанскоправне одговорности тужених неупитан у смислу чл.154.ст.1. и 158. ЗПП, док су остале чињенице битне за пресуђење у овој правној ствари несумњиво утврђене из исказа тужилце и налаза и мишљења вештака. То су, са једне стране, чињеница да тужилца ничим није допринела да штета коју је претрпела настане или да буде већа него што јесте, будући да је као малолетница била без своје кривице злоупотребљена од стране организоване групе тужених, који су противправним радњама и применом метода застрашивања, насиља и претњи довели и одржавали тужилцу у ситуацији сексуалног подвођења, и, са друге стране, чињенице о постојању и интензитету душевних болова и страха које је претрпела у вези са ситуацијом у којој се нашла кривицом тужених. Са наведеног би се са аспекта регулативе чл.262.ст.2. ЗПП саслушање тужених у сваком случају показало као излишно, будући да су све чињенице од значаја за пресуђење у овој парници утврђене на основу осталих изведених доказа.

Неосновано жалиоци значај придају терминолошком означавању тужилце као сведока, а не као парничне странке, која терминологија остаје беспредметна и без икаквог утицаја на правилност и законитост спроведеног поступка и ожалбене пресуде.

У даљем се у жалби тужених 1. до 3. реда износи становиште о изостанку последица на страни тужилце узрокованих кривичним делом извршеним од стране тужених, у смислу да из налаза и мишљења вештака неуропсихијатра произилази да тужилца нема трајне негативне психичке последице због страха трпљеног у вези са извршењем кривичног дела тужених, јер код ње нису регистровани знаци душевног поремећаја, те да се код ње радило о пролазном психијатријском поремећају. У том правцу се приговара налазу вештака истицањем да у њему није направљена разлика да ли код тужилце постоји страх од тужених или је то страх везан за трауме из детињства (силовање од стране школског друга и покушај обљубе од стране оца), односно који су догађаји из детињства и касније ступање у ванбрачну заједницу године оставили трага на тужилцину психу и у ком обиму, а у коликој мери су на њу утицали догађаји везани за тужене.

Изнето се не може прихватити будући да захтев за накнаду нематеријалне штете који је тужилца у овој парници поставила, није заснован на потраживању накнаде по основу трајних последица претрпљеног страха и душевних болова, које би као такве довеле до умањења животне активности тужилце, што би представљао засебан основ за накнаду нематеријалне штете. Тужилца је потраживала и остварила накнаду нематеријалне штете због страха претрпљеног у вези са тортуром којој је била изложена од стране тужених који су је присилним, противправним радњама приморавали да се као малолетно лице противно својој вољи бави проституцијом, због чега је разумљиво трпела страх за свој телесни интегритет, који у свом интензитету и дужини трајања оправдава досуду накнаде штете. Према чл.200. ЗОО који даје право на накнаду нематеријалне штете за страх, он мора бити интензиван и трајан до таквог степена да код оштећеног лица изазове такве учинке који изазивају душевни потрес у којем се лице нашло због штетног догађаја. Дакле, интензитет и дужина трајања страха

су у сваком конкретном случају ти који опредељују да ли страх завређује досуду новчане накнаде, те су неосноване тврдње тужених да тужила има право на накнаду за страх само уколико је он оставио трајне последице у њеној психи. Стога, све и да се код тужиле радило о пролазном психијатријском поремећају, припада јој накнада за претрпљени страх имајући у виду све околности случаја, и његову јачину и дужину трајања.

Поред тога, тужила је тражила накнаду нематеријалне штете за претрпљене душевне болове због повреде части, угледа, слободе, права личности и достојанства, постојање и интензитет којих болова је правилно, на подлози налаза вештака, цењено у контексту последица које су код тужиле проузроковане противправним поступањем тужених, уз јасно фокусирање на ситуацију у којој се тужила нашла кривицом тужених и последице које је чињеница да је била жртва трговине људима и изложена облику својеврсног ропства, имала на њену целокупну персоналну сферу.

Радњама тужених, којима је извршено кривично дело трговине људима према тужили, учињена је повреда личне сфере тужиле на више нивоа. Почев од повреде њене слободе на начин да је противправном силом држана у заточеништву и против своје воље приморавана на бављење проституцијом, чиме је повређено њено људско достојанство као природни осећај сваког људског бића, као темељ и претпоставка остварења људских права, будући да је укореењено у човековој суштини, чија је заштита загарантована уставом као највишим правним актом.

Неупитно је примораване на невољну продају сопственог тела изазвало повреду тужилиног осећања части, као персоналног доживљаја вредности своје личности, које је код жртава трговине људима минимизирано до граница непостојања. Дезавуисање саморефлексије сопствене личности и довођење у ситуацију осећаја безвредности сопственог идентитета и постојања, метода је којом се жртве трговине људима држе у покорности, којом се жртва контролише и доводи у стање потпуне субмисивности, која омогућава трговцима људима сваку даљу манипулацију, искоришћавање жртве и сваковрсну злоупотребу њиховог живота и тела.

Ситуација у којој се тужила невољно нашла и из које је покушавала да побегне и дистанцира се, евидентно је довела до тога да средина у којој је живела не бива према њој благонаклона, и да се до тада уобичајени односи окружења деградирају у подсмех и неодобравање. Тиме је несумњиво дезавуисана њена личност са аспекта угледа као врсте друштвеног памћења о појединцу и његовим вредностима, који притисак тужила није могла да издржи, из ког разлога је променила животну средину, која се сада према њој уобичајено односи.

Како је противправним радњама тужених тужила као жртва трафикинга остала ускраћена за базичну безбедност и достојанство, то је несумњиво због повреде својих основних људских права трпела душевне болове који завређују досуду накнаде у свему правично одређене у износу сразмерном моралној штети коју је претрпела.

Неосновано остаје жалбено приговарање да је првостепени, као и овај жалбени суд требало да има у виду да су тужени Р.1 и Р.2. Ђ. по приватној тужби наставили да кривично гоне тужилу и њену мајку за кривично дело давање лажног исказа (након што је од гоњења одустало тужилаштво), сматрајући да је првостепени суд требало да саслуша сведоке из тог кривичног поступка и изведе писмене доказе у њему приложене, јер се ради о новим чињеницама које нису биле познате у време доношења осуђујуће кривичне пресуде против овде тужених. Ови жалбени наводи од евентуалног су значаја за понављање кривичног поступка у којем су тужени правноснажно кривично осуђени за кривично дело трговине људима, али су без утицаја на одлуку у овој парници код чињенице да постоји правноснажна кривична осуда тужених за

кривично дело трговине људима извршеног према тужиљи у периоду од децембра године па све до године.

Жалба четвртотуженог Д. М. садржински представља конфирмацију кривичног дела учињеног према тужиљи и предлог за замену установљене новчане обавезе на накнаду нематеријалне штете обавезом принудног рада, коју могућност позитивно-правна регулатива у области грађанског права не познаје.

Са свега наведеног, овај је суд правилним ценио закључак првостепеног суда садржан у ожалбеној пресуди, како у погледу основа одговорности тужених као правноснажно осуђених извршилаца кривичног дела трговине људима учињеног према тужиљи, тако и у погледу висине тражене накнаде нематеријалне штете са аспекта критеријума из чл.200. ЗОО, која одлука је принципијелно у свему у складу са постулатом о забрани ропства, трговине људима и принудног рада из чл.26. Устава РС, интенцијама постављеним Стратегијом борбе против трговине људима у Републици Србији („Сл.гласник РС“ број 111/2006), те међународним регулаторним оквирима ове области садржаним у Конвенцији Уједињених нација против транснационалног организованог криминала и Протоколом за превенцију, сузбијање и кажњавање трговине људским бићима, нарочито женама и децом.

Следом одлуке о главној ствари, правилно је одлучено и о трошковима поступка, на које је тужиљи правилно досуђена законска затезна камата од пресуђења до исплате. Ово стога што се висина трошкова које странка претходно сноси утврђује у време пресуђења, и ради очувања реалне вредности тих трошкова, странка која је то тражила, има право да јој се на износ досуђених парничних трошкова досуди и законска затезна камата од дана првостепеног пресуђења до исплате.

Тужени са жалбама нису успели, нити су определили трошкове жалбеног поступка, те стога о њима није одлучивано, јер је изостао захтев о којем би овај суд био дужан да одлучи у смислу одредбе чл.159.ст.1.-4. ЗПП. Тужилја је тражила опредељено трошкове одговора на жалбу, али јој исти нису досуђени, јер њен одговор није био од утицаја на решавање овог суда у жалбеном поступку.

Из изнетих разлога, првостепена пресуда је у побијаном делу потврђена на основу одредбе члана 375.ЗПП.

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА-СУДИЈА

Јелица Бојанић-Керкез, с.р.

Зто: